

Nederlandse Brochure: bescherming slachtoffers partnergeweld

Introductie

Deze brochure is ontwikkeld in het kader van het project INASC - Verbetering van de beoordeling van de behoeften en ondersteuning van slachtoffers in huiselijk geweld gerelateerde strafrechtelijke procedures. Dit onderzoeksproject is medegefinancierd door het Criminal Justice Programme van de Europese Commissie. Het project had tot doel de ervaringen van slachtoffers binnen het strafrechtstelsel in kaart te brengen en bestaande kennis over het strafrechtelijke traject dat slachtoffers van partnergeweld doorlopen, te verbeteren. Het project omvat vijf landen - Oostenrijk, Duitsland, Ierland, Portugal en Nederland -.

Slachtoffers van partnergeweld, voornamelijk vrouwen, gaan naar de politie voor steun om een einde te maken aan het geweld dat ze meemaken in hun relatie. Ze zijn op zoek naar bescherming, beveiliging en gerechtigheid. De vrouwen uit de 5 Europese landen waar het onderzoek plaatsvond, ervaren dezelfde verwachtingen, prestaties, teleurstellingen en frustraties.

'Uit het onderzoek komt naar voren dat hier nog veel in valt te verbeteren. Slachtoffers voelen zich niet begrepen, en als zij aangifte komen doen, wordt hen gezegd hier nog eens over na te denken. Er is lang niet altijd besef van de gevolgen van herhaald geweld voor de psychische weerbaarheid van de vrouw.'

(Lünnemann et al. 2016)

De rol van het strafrechtelijk systeem is zeer relevant en van groot belang ten aanzien van de behoeften van bescherming en de rechten van slachtoffers van huiselijk geweld (DV), en meer in het bijzonder van de slachtoffers van partnergeweld (IPV). De problematiek van huiselijk geweld onderscheidt zich van die van publiek geweld doordat het geweld plaatsvindt binnen intieme relaties, gezins- of familieverhoudingen. Vaak is sprake van langdurig geweld en slachtoffers stappen in de meeste gevallen pas na jaren naar de politie. Op het moment dat slachtoffers naar de politie stappen willen veel slachtoffers niet direct dat plegers gestraft worden, maar slachtoffers willen dat het geweld stopt, dat ze beschermd worden en dat hulp (voor de pleger) geboden wordt.

In de Europese slachtofferrichtlijn (2012) staan de minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en bescherming van slachtoffers van strafbare feiten vastgesteld. Slachtoffers van huiselijk geweld worden bovendien aangemerkt als kwetsbare slachtoffers; ze hebben extra bescherming nodig zodat herhaald slachtofferschap en secundaire traumatisering voorkomen kan worden. Het doel van deze brochure is om handvatten te bieden aan politie en Openbaar Ministerie in de aanpak van partnergeweld zodat aangesloten wordt bij de behoeften van slachtoffers en voldaan wordt aan de verplichtingen van de Europese slachtofferrichtlijn

In deze brochure worden vijf thema's behandeld die volgen uit de Europese slachtofferrichtlijn: 1. begrijpen en begrepen worden; 2. informatie; 3. recht te worden gehoord; 4. support; 5. bescherming. Elk thema begint met een korte samenvatting van de relevante artikelen¹. Vervolgens worden beknopt de belangrijkste onderzoeksresultaten beschreven van het uitgevoerde onderzoek

¹ Bron: Implementatie van richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (PbEU, 2012, L 315). MEMORIE VAN TOELICHTING

naar de bescherming van slachtoffers van partnergeweld binnen het strafrecht. Hiervoor is een dossieronderzoek uitgevoerd (70 dossier bij 3 arrondissementsparketten), zijn interviews gehouden met acht slachtoffers en tien medewerkers van het Openbaar Ministerie en zijn twee focusgroepen gehouden: een focusgroep met politie en een focusgroep met medewerkers van slachtofferorganisaties, zoals Veilig Thuis, Slachtofferhulp en slachtofferadvocatuur. Tot slot wordt per thema aandachtspunten benoemd die noodzakelijk zijn om aan de behoeften van slachtoffers van partnergeweld te voldoen.

Behoeften van slachtoffers en bescherming door politie, OM en rechters

1. Begrijpen en begrepen worden -

Victim Protection Directive, artikelen 3, 5 en 7

Artikel 3 gaat over het recht van het slachtoffer om te begrijpen en begrepen te worden bij het eerste contact en alle verdere noodzakelijke contacten met een bevoegde autoriteit in het kader van de strafprocedure. Het slachtoffer moet hier ook bij geholpen worden en heeft het recht om iemand naar diens keuze bij het eerste contact mee te nemen. Dit betekent dat advies en informatie op een begrijpelijke manier voor het slachtoffer verstrekt moet worden, waarbij rekening gehouden dient te worden met de persoonlijke kenmerken van het slachtoffer (taal, leeftijd, ontwikkelingsniveau, intellectuele en emotionele vermogen, geletterdheid en eventuele geestelijke en/of lichamelijke handicaps).

Artikel 5 gaat over de rechten van slachtoffers bij het doen van aangifte. Slachtoffers hebben het recht om een schriftelijke bevestiging te ontvangen van de formele aangifte, waarin de basisgegevens van het strafbare feit vermeld staan. Wanneer het slachtoffer de taal van de bevoegde autoriteit niet spreekt of begrijpt heeft het slachtoffer het recht om de aangifte te doen in een taal die hij/zij begrijpt of de nodige taalkundige bijstand te krijgen. Daarnaast krijgt het slachtoffer, op verzoek, een kosteloze vertaling van de schriftelijke bevestiging in die taal die het slachtoffer begrijpt.

Artikel 7 gaat over het recht op vertolking en vertaling. Dit betekent dat slachtoffers (overeenkomst diens rol in de strafprocedure in het toepasselijke strafrechtstelsel) die de taal van de strafprocedure niet begrijpen of spreken, op verzoek, kosteloos kunnen worden bijgestaan door een tolk en een vertaling krijgen van essentiële informatie, in ieder geval alle beslissingen die een einde maken aan de strafprocedure en op verzoek van het slachtoffer ook de motivering voor deze beëindiging.

Onderzoeksresultaten

- Degene die gespecialiseerd zijn in huiselijk geweld hebben meestal een goed begrip van de verschillende, soms tegenstrijdige, behoeften van slachtoffers van geweld door partners of ex-partners. Professionals die het slachtoffer steunen zijn het best in staat om deze behoeften te formuleren. Slachtoffers benadrukken dat ze beschermen willen, en manieren om de spiraal van geweld te doorbreken. Ze willen dat het geweld stopt, maar ze wensen niet altijd een zware straf: veel slachtoffers wensen vooral hulp.
- De meeste slachtoffers willen geen schadevergoeding. Het is in Nederland wel mogelijk om schadevergoeding te krijgen in verschillende fasen van de strafrechtelijke procedure.

- De interviews met slachtoffers, en professionals die werken met de slachtoffers, tonen aan dat slachtoffers die naar de politie stappen vaak geen gevoel van erkenning krijgen. Dit komt vooral voor als politieagenten niet goed zijn opgeleid. Slachtoffers krijgen niet het gevoel dat ze hun verhaal kunnen vertellen en serieus worden genomen. Er is behoefte aan respectvolle politieagenten die blijven doorvragen en het hierdoor voor slachtoffers gemakkelijker maken om het hele verhaal te vertellen. Doordat de focus op het incident ligt, en de context waarin het geweld plaatsvindt wordt weggelaten, vindt geen goede beoordeling van de ernst van het geweld plaats.
- Voor de slachtoffers waarvan de moedertaal niet Nederlands is, en die afhankelijk zijn van de diensten van tolken, is het moeilijk om alles te begrijpen en begrepen te worden. We hebben geen speciale informatie over dit onderwerp gevonden tijdens het onderzoek. In de dossiers (vervolgung dagboeken en individuele dossierbestanden), hebben we geen enkele indicatie gevonden dat documenten werden vertaald.
- In Nederland kan gebruik worden gemaakt van een tolktelefoon, deze zijn 24 uur per dag beschikbaar. In de helft van de dossiers (N = 6) waarin het slachtoffer of dader geen Nederlands sprak was duidelijk dat een tolktelefoon gebruikt. In de andere gevallen was een familielid of tolk aanwezig tijdens het gesprek of was het onduidelijk of er een tolk aanwezig was of niet.
- Uit de interviews met zowel openbare aanklagers als rechters bleek dat het reclasseringsrapport van bijzondere waarde is voor hun oordeel. Zittingen kunnen worden geschorst wanneer het rapport mist. Een goed reclasseringsrapport bevat relevante context informatie en wordt gebaseerd op een gesprek met het slachtoffer van partnergeweld. Professionals van slachtofferhulp geven aan dat de reclassering weinig of geen aandacht besteedt aan slachtoffers, maar ook rechters wijzen erop dat de reclassering vaak strikt dadergericht is.
- Rechters hebben nauwelijks een idee over de behoeften van slachtoffers. Vaak is het slachtoffer niet aanwezig op de zitting. Wanneer slachtoffers aanwezig zijn is dit vaak samen met haar partner om hem te steunen of wanneer het slachtoffer juridische ondersteuning heeft. Het is de taak van de reclassering en Officieren van Justitie om de rechter te informeren over de behoeften van het slachtoffer.
- Officieren van Justitie die geen expertise hebben op het gebied van huiselijk geweld hebben ook geen kennis over de behoeften van de slachtoffers. Bij hen ligt de focus op het incident en het wettelijke bewijsmateriaal.
- Er zijn Officieren van Justitie die zich voornamelijk richten op een snelle afdoening bij ZSM. Het verzamelen van context informatie over huiselijk geweld kost teveel tijd.

'ZSM staat voor snel en betekenisvol, maar betekenisvol wordt momenteel vaak overgeslagen. De vraag is of ZSM wel geschikt is voor huiselijk geweld zaken, want het kost tijd om de context duidelijk te krijgen. Bij ZSM heb je die tijd niet.' Officier van Justitie

- Schriftelijke informatie over de stand van zaken in de procedure, geschreven door de rechter of de Officier van Justitie, wordt vaak niet begrepen door het slachtoffer, mede door een gebrek aan kennis over het rechtssysteem. Het Openbaar Ministerie is momenteel bezig met het herschrijven van de standaard sepotbrief in begrijpelijke taal.

Behoeften van slachtoffers worden in acht genomen wanneer:

- Politieagenten en officieren van justitie goed getraind worden op het onderwerp huiselijk geweld en inzicht hebben in de behoeften van slachtoffers.
- Een goede beoordeling van de ernst van het geweld wordt gemaakt.

- Rekening wordt gehouden met mogelijke problemen met de taal / communicatie en, in geval van twijfel, de diensten van een tolk wordt gevraagd.
- Het politie protocol van de klacht, indien nodig, vertaald wordt.
- Objectiviteit van tolken gewaarborgd wordt. Kinderen in het bijzonder of andere familieleden mogen niet worden gebruikt als tolk bij een politie interview, vooral vanwege de hiermee gepaard gaande
- conflicten van loyaliteit en psychologische stress.
- Bevestiging van de rapportage van de overtreding, strafrechtelijke vervolging, dagvaardingen, beslissingen etc. vertaald worden naar de moedertaal van het slachtoffer of de dader als dit nodig is..
- Politieagenten en Officieren van Justitie training krijgen met betrekking tot communicatie, interviewtechnieken en de registratie van interviews om de kwaliteit hiervan te verbeteren.
- Het is gegarandeerd dat steun bij rechtszaken daadwerkelijk wordt gegeven aan alle slachtoffers van geweld die dergelijke steun nodig hebben, omdat deze steun ervoor zorgt dat de informatie daadwerkelijk wordt begrepen.
- Een Reclassering rapport relevante context informatie bevat en is gebaseerd op een gesprek met het slachtoffer van partnergeweld.
- De informatie niet alleen wordt gegeven in de moedertaal van het slachtoffer, maar ook in algemene duidelijke en begrijpelijke taal.

2. Informatie

Victim Protection Directive, artikelen 4 en 6

Artikel 4 gaat over het recht op algemene informatie bij het eerste contact met een bevoegde autoriteit. Dit is informatie betreffende op welke manier het slachtoffer ondersteund, beschermd en juridisch bijgestaan kan worden, procedures rondom aangifte, schadevergoeding, mogelijkheid voor vertolking en vertaling, indienen van een klacht, contactgegevens voor communicatie over de zaak, beschikbare herstelrechtvoorzieningen, vergoeding van gemaakt kosten voor deelname strafprocedure en indien een slachtoffer woonachtig is in een andere lidstaat wat de bijzondere maatregelen en procedures zijn. Hoe uitgebreid en gedetailleerd deze informatie moet zijn kan verschillen naar gelang van de specifieke behoeften en persoonlijke omstandigheden van het slachtoffer. Aanvullende informatie kan ook in een later stadium altijd nog verstrekt worden.

Artikel 6 gaat over het recht op informatie over de zaak, overeenkomstig de rol vna het slachtoffer in het toepasselijke strafrechtstelsel. Dit betekent dat het slachtoffer op de hoogte moet worden gebracht van het recht op informatie, op verzoek van het slachtoffer, over de strafprocedure die is ingesteld naar aanleiding van de aangifte van het slachtoffer van een tegen hem/haar gepleegd strafbaar feit, waarbij de lidstaten enige ruimte hebben om uitvoering te geven aan de verplichting. Dit is informatie betreffende: een beslissing om het onderzoek niet voort te zetten, te beëindigen of de dader niet te vervolgen, het tijdstip en de plaats van de terechtzitting en de aard van het aan de dader ten laste gelegde, elke eindbeslissing in een strafzaak en informatie over de stand van de strafprocedure behalve in uitzonderlijke gevallen waarin het goede verloop van de zaak door dergelijke kennisgeving nadelig beïnvloed kan worden.

Onderzoeksresultaten

- In het algemeen krijgen slachtoffers meestal mondelinge en schriftelijke informatie over hun rechten, alsmede over de juridische en psychologische ondersteuning, tijdens hun eerste contact met de politie of later tijdens het politieverhoor.
- De kwaliteit van deze informatie varieert qua omvang en begrijpelijkheid. Volgens de slachtoffers en medewerkers van instanties zijn gespecialiseerde agenten en officieren van justitie beter in het doorgeven van informatie.
- De aangifte wordt vaak niet meegegeven aan het slachtoffer, terwijl volgens de aanwijzing politie wel verplicht is om dit te doen.
- Volgens slachtoffers en professionals van hulporganisaties wordt informatie die essentieel is voor de veiligheid van het slachtoffer, bijvoorbeeld informatie met betrekking tot het opleggen van een tijdelijk huisverbod, contactverbod of vrijlating uit de gevangenis, niet altijd geleverd. Sinds het bestaan van het Slachtoffer Loket bij het Openbaar Ministerie wordt de informatie beter geleverd, vooral wanneer het slachtoffer een advocaat heeft.
- Sinds 2015 is er een speciale brochure over de rechten van slachtoffers van huiselijk geweld, in verschillende talen. Politie en slachtoffers hebben samen de brochure ontwikkeld.

Behoeften van slachtoffers worden in acht genomen wanneer:

- Informatie wordt doorgegeven in een begrijpelijke manier en aangepast aan de situatie. De meerderheid van de slachtoffers zijn juridische leken en hebben geen ervaring met de wet. In een stressvolle situatie (bijvoorbeeld direct na de aanval of tijdens de politie interview) is hun ontvankelijkheid bovendien beperkt.
- Informatie, enerzijds, wordt herhaald en indien nodig wordt aangevuld, en anderzijds, wordt gepresenteerd in duidelijke en simpele taal (zowel mondeling als schriftelijk).

'Je merkt dat slachtoffers na een aangiften niet alles meekrijgen of goed hebben begrepen. Nog even een belletje na een paar dagen kan voor een slachtoffer heel fijn zijn.' Politie

- Slachtoffers een vaste contactpersoon hebben die ze kunnen bellen of mailen wanneer ze verdere vragen hebben.
- De communicatie met specifieke groepen in de politieopleiding en/of bijscholing wordt aangepakt, zodat politieagenten aan de eisen kunnen voldoen.
- Zaakgerelateerde informatie speciale aandacht krijgt, want dit is van essentieel belang voor de veiligheid van slachtoffers en het gevoel van veiligheid bij slachtoffers. Wanneer er geen gespecialiseerde politieagent op het bureau aanwezig is, zou het nuttig zijn om een vast contactpersoon van de politie aan het slachtoffer te geven waar het slachtoffer zich tot kan wenden (op alle momenten van de dag).
- Het belang van medische zorg en het vastzetten van medische gegevens benadrukt wordt.
- De informatie niet alleen wordt gegeven in de moedertaal van het slachtoffer, maar ook in algemene, duidelijke en begrijpelijke taal.
- Vonnissen en andere beslissingen worden meegedeeld in een vorm die het slachtoffer kan begrijpen.
- Gezorgd wordt dat slachtoffers de beslissing van de rechtbank begrijpen.

3. Recht te worden gehoord

Victim Protection Directive, artikel 10

Artikel 10 gaat over het recht om gehoord te worden. Dit betekent dat lidstaten ervoor zorgen dat slachtoffers in de loop van de strafprocedure gehoord kunnen worden en bewijs kunnen inbrengen. Het slachtoffer kan bewijs toevoegen aan het strafdossier.

Onderzoeksresultaten

- In het geval van partnergeweld zijn de getuigenissen van het slachtoffer en de verdachte/dader de belangrijkste bewijsstukken. De politie verzameld vaak nog aanvullend fotografisch bewijs (bijvoorbeeld van de verwondingen of plaats delict) die de getuigenis van het slachtoffer ondersteunen. Ook worden burens of andere getuigen ondervraagd. Ondanks dit feit worden procedures regelmatig afgewezen wegens gebrek aan bewijs.

'In sommige zaken voel je aan alles dat het fout zit, maar je kan niks doen omdat er geen bewijs is en dan moet je een zaak seponeren.' Officier van Justitie

---

- Een meerderheid van de slachtoffers wordt direct op de plaats delict en/of op het politiebureau als ze aangifte komen doen uitgebreid geïnterviewd. Soms zijn slachtoffers drie keer ondervraagd, namelijk nog een keer op het kantoor van een rechter. In het algemeen is een sterke behoefte van het slachtoffer dat ze gehoord willen worden, in het bijzonder direct na een incident. Uit het onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de slachtoffers van partnergeweld zijn ondervraagd door de politie op een gevoelige manier; ze voelen zich begrepen. Echter, in individuele gevallen voelde het slachtoffer zich, door de manier van vragen, alsof ze werden ondervraagd als de verdachte in plaats van het slachtoffer.
- De kwaliteit van het interviewen van het slachtoffer als getuige (evenals andere getuigen) en de opname hiervan zijn essentieel. Er moet meer informatie over de ernst van het geweld worden gevraagd en niet alleen bewijs voor het incident, maar ook over het geweld in het verleden en de context waarin het geweld plaatsvond.
- Officieren van Justitie interviewen slachtoffers alleen in uitzonderlijke gevallen en wanneer ze een gesprek met het slachtoffer hebben geeft een officier van justitie vaak vooral informatie over de strafvordering in plaats van dat het slachtoffer wordt gevraagd naar het geweld in hun relatie en wat ze verwachten van de strafrechtelijke procedure.
- De politie, Officieren van Justitie, juridische medewerkers en rechters die niet getraind zijn in de problemen van huiselijk geweld hebben minder inzicht in de behoeften van slachtoffers; ze kijken in de eerste plaats vanuit een juridisch perspectief naar de misdaad. Op deze manier kan het serieuze karakter van het geweld niet worden verklaard en is de kans groot dat de strafrechtelijke transactie niet toereikend zal zijn.
- Slachtoffers zijn vaak niet tevreden met het uiteindelijke resultaat van de strafprocedure. Ze hebben het gevoel dat de dader niet voldoende is gestraft, ongeacht of de zaak is geseponneerd of voor de rechter gebracht. De sanctie die opgelegd is door de officier van justitie of de rechter staat in hun ogen niet in verhouding tot wat de dader hen (en de kinderen indien van toepassing) heeft aangedaan.

'Ik vind de straf veel te laag, al helemaal als je nagaat wat hij, voordat hij mij mishandelde, nog meer gedaan heeft. Hij belde me triomfantelijk op om de straf te vertellen. Ik had graag gezien dat hij naar een gesloten inrichting had gemoeten en behandeld zou worden. Dat hij zich zou realiseren

---

wat hij andere mensen aandoet.' Slachtoffer

- Instellingen voor de bescherming van slachtoffers geven aan dat de ernst van partnergeweld nog lang niet erkend is, omdat er teveel aandacht wordt besteed aan juridisch bewijsmateriaal met betrekking tot het incident en te weinig aandacht wordt besteed aan de achtergrond van het geweld en de risicofactoren.
- Rechters hebben zeer uiteenlopende manieren hoe ze omgaan met een slachtoffer als getuige. Sommige rechters geven het slachtoffer de tijd om hun verhaal te vertellen en geven individuele aandacht, terwijl anderen dit niet doen.
- Als het slachtoffer gewoon aanwezig is bij de zitting, maar niet als getuige, stelt een rechter haar soms vragen. Sommige slachtoffers voelen zich verplicht om te antwoorden, terwijl ze eigenlijk niks willen zeggen, terwijl anderen slachtoffer dankbaar zijn voor de mogelijkheid om iets te kunnen zeggen.

'Als een slachtoffer naar de zitting komt, probeer ik altijd om een gesprek met haar te hebben. Meestal gaan alleen de slachtoffers mee naar de zitting als ze nog samen zijn met de dader, maar het is zeer zeldzaam dat een slachtoffer naar de zitting komt als ze gescheiden zijn.' Rechter

Behoeften van slachtoffers worden in acht genomen wanneer:

- De politie niet alleen vragen over het incident stelt, maar ook over de geschiedenis van het geweld en de context waarin het geweld plaatsvindt om een goed begrip te krijgen van de aard en het patroon van huiselijk geweld.

'Ik zat daar om mijn verhaal te doen. Ik wilde alles vertellen, maar ik kon niet. Ik was bang. Dus vertelde ik een zwak verhaal omdat ik ook niet zeker wist of ik wel echt weg wilde bij hem en een aangifte maakte de situatie dan alleen maar erger. Het lag deels aan mij, maar de politie heeft ook niet goed doorgevraagd over het geweld, dus hield ik verder mijn mond.'
Victim

- Een sterkere nadruk ligt op het veiligstellen en opnemen van bewijsmateriaal. Dit betekent ook het opnemen van eerdere meldingen van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Het Openbaar Ministerie vaker een eigen indruk van het slachtoffer krijgt en van de context van het geweld.
- Ze beleefd en met respect behandeld worden en ze erop gewezen worden en begrijpen dat hun verklaring belangrijk bewijsmateriaal is.
- Rechters bekwaam zijn de (soms getraumatiseerde) slachtoffers van partnergeweld met zorg te behandelen en hen overeenkomstig te bevragen.
- Rechters het slachtoffer vragen, wanneer ze niet wordt gehoord als getuige, of ze iets wil zeggen en erbij vermeld dat ze niet verplicht is om te spreken.

4. Support

Victim Protection Directive, artikelen 8 en 9

Artikel 8 gaat over het recht op toegang tot slachtofferhulporganisaties. Lidstaten zijn niet verplicht tot regelgeving, maar moeten ervoor zorgen dat slachtoffers toegang hebben tot slachtofferhulp en dat slachtofferhulporganisatie beschikbaar zijn.

Artikel 9 beschrijft welke ondersteuning slachtofferhulporganisatie moeten bieden aan slachtoffers. Dit betreft het geven van informatie, advies en ondersteuning die relevant is voor de rechten van slachtoffers, informatie over doorverwijzing naar gespecialiseerde hulpverlening, advies over financiële en praktische kwesties naar aanleiding van het strafbare feit en eventueel ook over risico en preventie van secundair(e) en herhaald(e) slachtofferschap, intimidatie en vergelding. Bovendien moet men bijzondere aandacht besteden aan specifieke behoeften van slachtoffers die aanzienlijke schade hebben geleden als gevolg van de ernst van het strafbare feit. Tot slot staat beschreven welke voorzieningen ten minste geboden moeten worden door gespecialiseerde hulpverlening.

Onderzoekresultaten

- De ondersteuning van slachtoffers van partnergeweld tijdens het strafproces in Nederland laat veel te wensen over. Hoewel de steun goed is georganiseerd op papier, functioneert het in de praktijk niet zoals het hoort. De belangrijkste organisatie naar wie de politie slachtoffers van partnergeweld verwijst is Veilig Thuis (Advies en verslaggevende organisatie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling). Echter, Veilig Thuis is verantwoordelijk voor het organiseren van de juiste zorg en heeft geen taken wat betreft juridische ondersteuning.
- Het dossieronderzoek toont aan dat slachtoffers nauwelijks juridische steun van Slachtofferhulp Nederland en advocaten krijgen tijdens de strafrechtelijke procedure. Soms worden slachtoffers ondersteund door Slachtofferhulp om een schadevergoeding te vorderen of een slachtoffer impact statement) te schrijven.
- De paar slachtoffers met juridische ondersteuning door een advocaat, hadden deze advocaat vanwege echtscheiding en problemen rond de omgang (familierecht).
- De samenwerking en interactie tussen Slachtofferhulp Nederland en (slachtoffer)advocatuur is niet voldoende. Dit heeft als gevolg dat slachtoffers niet de juiste juridische hulp krijgen. Ook ontbreekt de verbinding tussen juridische en psychosociale ondersteuning. Er is geen aandacht voor psychosociale ondersteuning van kinderen die getuige zijn van geweld thuis.
- De meeste vertegenwoordigers van de rechterlijke macht erkennen niet de noodzaak van psychosociale steun aan slachtoffers bij rechtszaken.
- Slachtoffers van ernstige (geweld) misdrijven hebben recht op gratis rechtsbijstand. De meeste gevallen van partnergeweld vallen echter onder eenvoudige mishandeling waardoor gratis rechtsbijstand niet mogelijk is.

'Slachtoffers worden bijna nooit bijgestaan door een advocaat. De juridische ondersteuning van Slachtofferhulp Nederland is niet altijd adequaat. Begeleiding door advocatuur zou een grote verbetering zijn.' Rechter

---

- Er zijn verschillende mogelijkheden om schadevergoeding te krijgen tijdens de strafrechtelijke procedure. Sinds 2015 is ook een voorschotregeling van kracht. In gevallen waarbij de dader er niet in slaagt om het slachtoffer het volledige bedrag te betalen binnen 8 maanden nadat de compensatiemaatregel is opgelegd, kan hierop een beroep worden

gedaan. Het slachtoffer krijgt het geld van tevoren terwijl de dader verplicht blijft aan de staat te betalen.

'De voorschotregeling is voor veel slachtoffers een opluchting, omdat slachtoffers niet meer aan de dader om het geld hoeven te vragen. Daders zullen nu duidelijker in hun portemonnee voelen wat ze anderen hebben aangedaan.' Diensten voor slachtofferhulp (Jaarverslag Slachtofferhulp 2011)

Behoeften van slachtoffers worden in acht genomen wanneer:

- Informatie over juridische ondersteuning in een vroeg stadium en begrijpelijke vorm aan alle slachtoffers van geweld wordt verleend.
- Aan slachtoffers van partnergeweld adequaat wordt uitgelegd hoe ze relevante juridische ondersteuning kunnen krijgen.
- Er ook psychosociale ondersteuning is, in het bijzonder wanneer de zaak naar een rechter gaat. Het is van belang dat tijdens rechtszaken gezorgd wordt dat beschermende maatregelen in acht worden genomen, zoals het vermijden van ontmoetingen tussen het slachtoffer en de dader.
- Ook minderjarigen in aanmerking komen voor psychosociale steun als zij getuige waren van geweld in huiselijke kring. Deze hulp is in elk geval noodzakelijk in geval van ernstig geweld tegen naaste familieleden, vanwege de bijzondere behoefte aan bescherming van minderjarigen. Ook verlicht steun aan het kind de last van ouder en familie in de ondersteuning van het kind.

5. Bescherming

Victim Protection Directive, artikelen 18 tot en met 24

Artikel 18 gaat over dat, onverminderd de rechten van de verdediging, lidstaten moeten zorgen dat maatregelen beschikbaar zijn om het slachtoffer en diens familieleden bescherming te bieden tegen secundair(e) en herhaald(e) slachtofferschap, intimidatie en vergelding, alsook tegen het risico van emotionele of psychologische schade bij het slachtoffer, alsook het beschermen van de waardigheid van het slachtoffer bij ondervragen of bij verhoor als getuige.

Artikel 19 gaat over het scheppen van voorwaarden door lidstaten waardoor contact tussen slachtoffer (en diens familieleden) en de dader vermeden kan worden in gebouwen waar de strafprocedure plaatsvindt, tenzij de strafprocedure dit contact vereist. Ook moeten lidstaten ervoor zorgen dat nieuwe gerechtgebouwen afzonderlijke wachtruimtes voor slachtoffers hebben.

Artikel 20 gaat beschrijft een aantal bepalingen ten aanzien van het recht op bescherming van slachtoffers tijdens het strafrechtelijke onderzoek. Dit betekent dat (onverminderd de rechten van de verdediging en in overeenstemming met de regels inzake de beoordelingsvrijheid van de rechter): na aangifte van het strafbare feit door slachtoffers de ondervraging van slachtoffers geen onnodige vertraging oploopt, het aantal ondervragingen van het slachtoffer tot het minimum beperkt wordt en alleen plaatsvindt als het strikt noodzakelijk is voor het strafrechtelijke onderzoek, slachtoffers vergezeld mogen worden door een wettelijke vertegenwoordiger of persoon naar keuze, tenzij een gemotiveerde beslissing in tegengestelde zin genomen is, medische onderzoeken tot een minimum beperkt worden en alleen plaatsvinden als het strikt noodzakelijk is voor de strafprocedure.

Artikel 21 gaat over het recht van slachtoffers op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Dit kan bijvoorbeeld door het coderen van namen van slachtoffers in de dagvaarding, zodat anonimiteit gewaarborgd kan worden. Ook gaat dit artikel over zelfregulering door de media.

Artikel 22 beschrijft dat lidstaten verplicht zijn om te zorgen dat slachtoffers aan een tijdige en individuele beoordeling onderworpen worden, met als doel het onderkennen van specifieke beschermingsbehoeften en bepalen of (en in welke mate) slachtoffers tijdens de strafprocedure van bijzondere maatregelen (in de zin van artikelen 23 en 24 van de richtlijn) gebruik moeten kunnen maken. Gelet moet worden op de bijzondere kwetsbaarheid voor secundair(e) en herhaald(e) slachtofferschap, intimidatie en vergelding. Ook moet bij de individuele beoordeling rekening gehouden worden met de persoonlijke kenmerken van het slachtoffer, het soort strafbaar feit of de aard van het strafbare feit en de omstandigheden van het strafbare feit.

Artikel 23 gaat over het recht op bescherming van slachtoffers met specifieke beschermingsbehoeften tijdens de strafprocedure. Het betreft de maatregelen tijdens het gehele strafrechtelijk onderzoek en bij het onderzoek ter terechtzitting. Een deel van deze maatregelen staat beschreven in het Wetboek van Strafvordering, zoals het bevel van de rechtbank dat het onderzoek ter terechtzitting met gesloten deuren behandeld wordt (art. 269 eerste lid Sv).

Artikel 24 gaat over het recht van minderjarige slachtoffers tijdens de strafprocedure. Hierin staat beschreven dat lidstaten moeten zorgen dat wanneer het slachtoffer jonger is dan 18 (of als onzekerheid bestaat over het leeftijd van de slachtoffer en er voldoende reden is om aan te nemen dat het slachtoffer jonger is dan 18), naast de maatregelen in artikel 23, ook de volgende maatregelen getroffen kunnen worden: een audiovisuele opname van tijdens het strafrechtelijk onderzoek van elke ondervragen van het minderjarige slachtoffer gemaakt worden, met het nationale recht in acht nemend, een bijzondere vertegenwoordiger van het minderjarige slachtoffer wordt door bevoegde autoriteiten aangewezen als een belangenconflict bestaat tussen de dragers van de ouderlijke verantwoordelijkheid en het minderjarige slachtoffer, of als het minderjarige slachtoffer onbegeleid is of van zijn familie is gescheiden, in geval van een belangenconflict tussen het minderjarige slachtoffer en de dragers van de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft het minderjarige slachtoffer dat recht heeft op een advocaat, recht op juridisch advies en vertegenwoordiging in eigen naam.

Onderzoeksresultaten

- In een derde van de incidenten van het dossieronderzoek werd een tijdelijk straatverbod opgelegd voor tien dagen tot maximaal vier weken. In het strafrechtelijke vervolgtraject wordt nauwelijks gebruik gemaakt van de mogelijkheden binnen het strafrecht om huisverboden of contactverboden op te leggen.
- De handhaving van straatverboden en strafrechtelijke contactverboden is een probleem. Na een overtreding van een straat- of contactverbod rapporteert de politie dit niet altijd, waardoor het niet mogelijk is om deze overtreding te vervolgen.

'Er werd niks gedaan als hij het contactverbod overtrad. Ik voelde mij echt niet veiliger hierdoor. Het contactverbod had net zo goed niet hoeven worden opgelegd.' Victim

---

'Het is goed dat er een contactverbod wordt opgelegd, maar vervolgens is er geen handhaving op. De pleger kan makkelijk zonder gevolg het contactverbod overtreden. Wat heeft zo'n maatregel dan voor zin.' Professional werkzaam binnen slachtofferhulp

---

- Stalking wordt niet altijd herkend als partnergeweld. Slachtoffers voelen zich niet gesteund en het is moeilijk om bescherming van politie en justitie te krijgen.
- Een risicobeoordeling door de politie wordt alleen gebruikt om te beslissen of een huisverbod moet worden uitgegeven. De documentatie van deze risicobeoordeling is geen onderdeel van het strafdossier, want een huisverbod is bestuursrechtelijk. De reclassering heeft als instrument voor de risicobeoordeling de B-safer, maar de reclassering gebruikt de B-safer nauwelijks. Dit betekent dat het risico voor de herhaling van het geweld niet altijd systematisch gescreend is, waardoor er een gebrek aan inzicht is wat betreft de ernst van het risico. Dit kan verklaren waarom zo weinig strafrechtelijke maatregelen worden genomen om de slachtoffers te beschermen.
- Naast het opleggen van een huisverbod kan de politie extra bescherming bieden door vaker te surveilleren of onmiddellijk te reageren na een oproep, de zogenaamde code rood. De politie kan ook de omgeving van het slachtoffer in gaten houden, bijvoorbeeld door de wijkagent of door in contact te blijven met personen in de omgeving van de slachtoffers.
- Andere mogelijkheden zijn het gebruik van het AWARE-programma: Abused Women's Active Response Emergency. Hierbij hebben het slachtoffer en de kinderen een elektronisch alarmsysteem en wanneer zij op de knop drukken reageert de politie onmiddellijk.
- Wanneer het slachtoffer en de kinderen ernstig zijn bedreigd is het mogelijk om extra bescherming te krijgen in het kader van het stelsel bewaking en bescherming, maar deze beschermingsmaatregel is moeilijk te krijgen.
- De politie heeft soms een normerend gesprek met de dader, waarin duidelijk wordt gemaakt dat geweld niet alleen een strafbaar feit is in een publieke setting, maar ook in de privé sfeer. Ook de officier van justitie heeft deze mogelijkheid, maar maakt hier nauwelijks gebruik van.
- Tijdens de zitting heeft de rechter alleen kennis over risicobeoordeling als de reclassering gebruikt heeft gemaakt van de B-Safer, of wanneer de politie de risicobeoordelingsinstrumenten RIHG heeft gebruikt om een (tijdelijk) huisverbod op te leggen. In de praktijk zijn deze risicobeoordelingen geen onderdeel van het strafdossier.
- Met de geschiedenis van het geweld wordt in de meeste zaken niet voldoende rekening gehouden.
- In de 70 strafdossiers waren enkel een paar verwijzingen naar een huiselijk geweld training voor de dader, opgelegd door de officier van justitie of rechter.
- Door rechters zijn nauwelijks straatverboden opgelegd. Door officieren van justitie wordt te weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheden binnen het strafrecht om beschermingsmaatregelen op te leggen.

'Als een rechter heb ik geen zicht op de naleving van een straatverbod. Dat is alleen mogelijk als ook elektronisch toezicht wordt opgelegd, maar dat gebeurt alleen in meervoudige kamer zaken en niet in een zaak die bij de politierechter terecht komt.' Rechter

- Efficiënte bescherming van slachtoffers hangt af van de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen (politie, justitie, slachtofferhulp, Veilig Thuis). Hoewel er sinds het begin van de eeuw ketensamenwerking in Nederland bestaat, is het in de praktijk zeer moeilijk om het slachtoffer te beschermen en passende maatregelen te nemen.
- Het is mogelijk om het contact tussen het slachtoffer en de verdachte tijdens de zitting te voorkomen.

Behoeften van slachtoffers worden in acht genomen wanneer:

- Slachtoffers in een bedreigende situatie contact op kunnen nemen met een specifieke politieagent; slachtoffers voelen zich dan beter beschermd.
- Rechters en officieren van justitie de juiste informatie krijgen van de reclassering over de risico's op herhaling van geweld en de context van het geweld.
- Rechters (in toenemende mate) de geschiedenis van het geweld en de context van het delict gaan meewegen in hun beslissing om de ernst van de situatie te beoordelen.
- Rechters en officieren van justitie gebruik maken van de mogelijkheden die een strafrechtelijke procedure te bieden heeft om beschermingsmaatregelen op te leggen.
- Meer training komt voor politie, openbaar ministerie en rechterlijke macht in het herkennen van risicofactoren voor (herhaling van) het gebruik van geweld, hulpverleningsmogelijkheden voor plegers en beschermingsmogelijkheden.